

Raffaella

L'EXTRAORDINÀRIA
HISTÒRIA

D'UNA TORTUGA
CONFINADA

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I TERRITORI

LUIS RESINES
PEDRO ESPARCIA

A les Illes Balears tenim dues espècies de tortugues terrestres: la tortuga mora (*Testudo graeca*), present a Mallorca als municipis de Calvià, Andratx, Palma i Puigpunyent i la tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*), àmpliament distribuïda a Mallorca i Menorca. A la nostra societat és freqüent agafar tortugues del camp i mantenir-les en captivitat. En el cas de la tortuga mora, catalogada com a vulnerable, aquesta captura continuada d'exemplars pot agreujar-ne la situació, sobretot quan les poblacions es troben a llocs de pas.

Aquest còmic vol despertar i mantenir l'interès per la conservació de les tortugues de terra a lectors i lectores de totes les edats.

La millor manera de començar a conèixer aquesta situació és fer-ho de la mà, o millor dit, de la pota, de la tortuga Raffaella. Fer divulgació a través del còmic és també una aposta per un mitjà viu i popular, amb un llenguatge visual i literari que permet arribar a persones de totes les edats, independentment dels coneixements previs, i aprofundir en qualsevol tema.

Volem gaudir de les tortugues lliures!

Lucía Latorre i Irene Garneria

Raffaella. L'extraordinària història d'una tortuga confinada.

Edita: Servei de Protecció d'Espècies, Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat, Conselleria de Medi Ambient i Territori

Col·labora: Sociedad Ornitológica Española- SEO BirdLife- Illes Balears

Consell editorial: Lucía Latorre, Irene Garneria i Ivan Ramos

Idea original: Servei de Protecció d'Espècies

Guió: Pedro Esparcia

Il·lustracions: Luis Resines (Pelopantón)

Correcció Lingüística: Servei de Protecció d'Espècies

Disseny: Luis Resines (Pelopantón)

Impressió: Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat

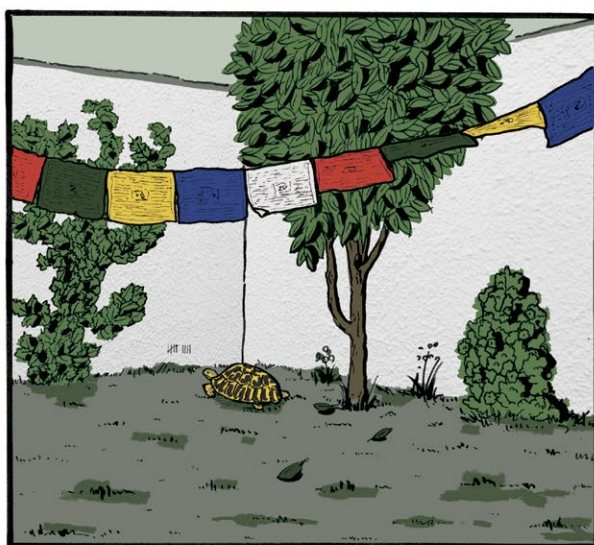
Dipòsit Legat: PM 00786-2022

© 2022 Conselleria de Medi Ambient i Territori

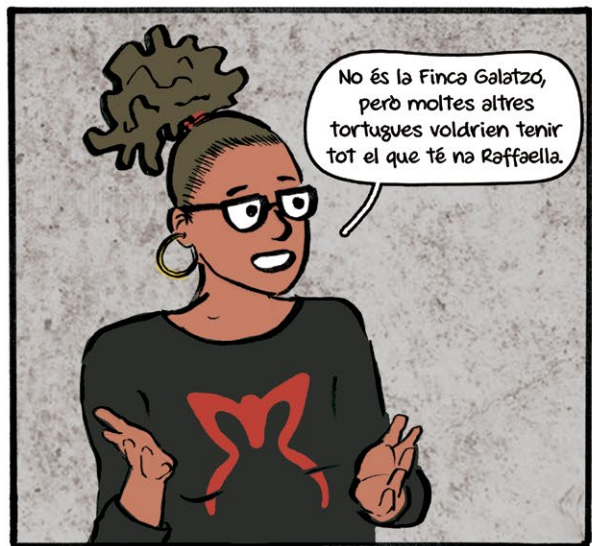
© Dels textos: els autors

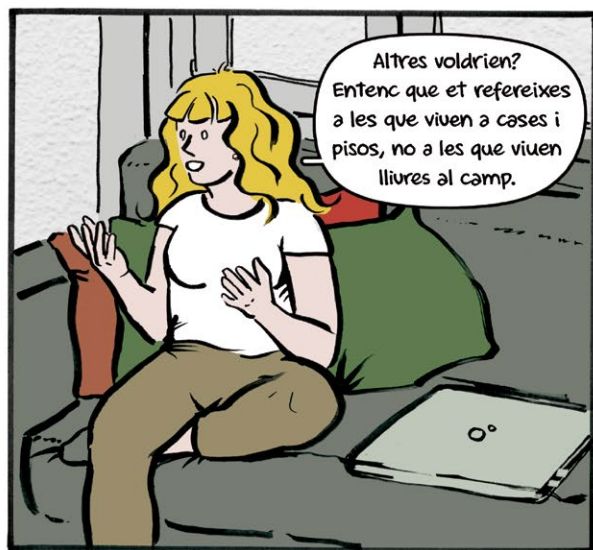
© De les il·lustracions: els autors

© Del disseny: els autors

Nou anys abans...

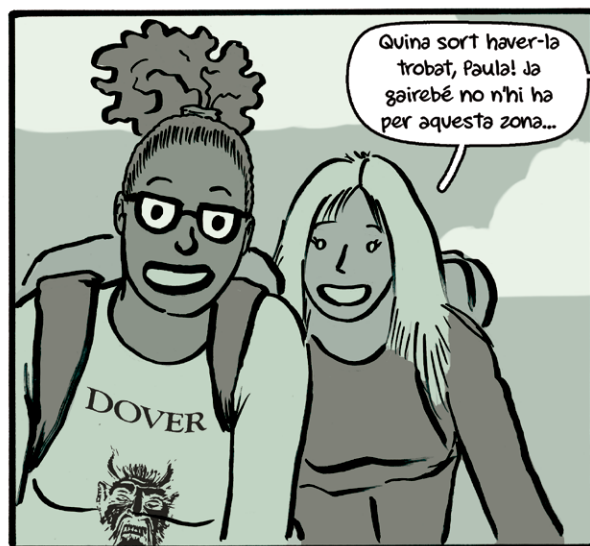
Mirau què
hi ha aquí!

Hala,
Paula!

Aquesta cosa tan guapa
li regalaré a na Laia.

Si ella m'ha de fer mare amb
un bebè, jo també li faré amb
aquesta tortugueta tan guapa.

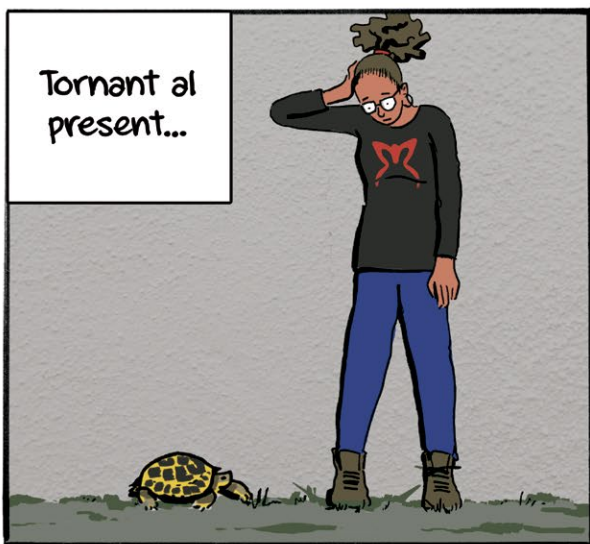

Quina sort haver-la
trobat, Paula! Ja
gairebé no n'hi ha
per aquesta zona...

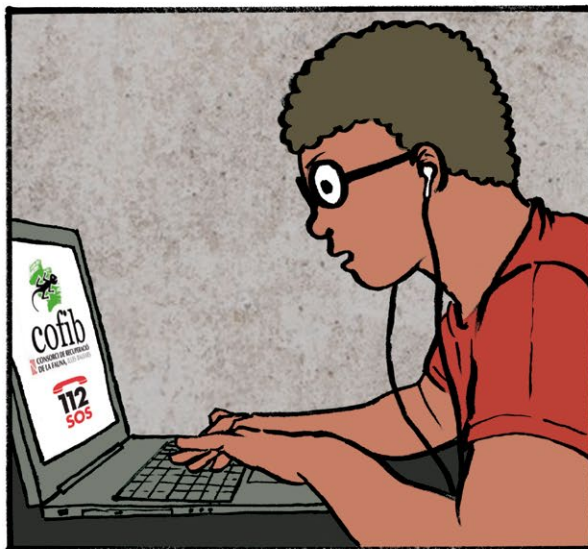

...A na Laia li
encantarà!

*(“Wind of change”, cançó de Scorpions)

Poc temps després,
en algun lloc del
Cap Blanc...

Va ser terrible. Els humans em
varen fer veure i sentir coses
que vosaltres no creuríeu...

Em deien Raffaella per una
senyora a qui, segons sembla,
li va explotar el cor.

Whaaat?

Em donaven de menjar un
fruit raríssim, com una mena
de pera verda i fluixa...

...que no estava malament, però res
a veure amb aquesta herbeta fresca
de camp i aquests brots tan
tendres. Quina delícia!

I després, flipau: per mor de la pandèmia
varen estar tancats a casa uns tres mesos
- jo hi vaig estar nou anys, eh? -

Tenien menjar, estaven amb les
persones estimades... I no ho
podien suportar! Suplicaven per
sortir al carrer!

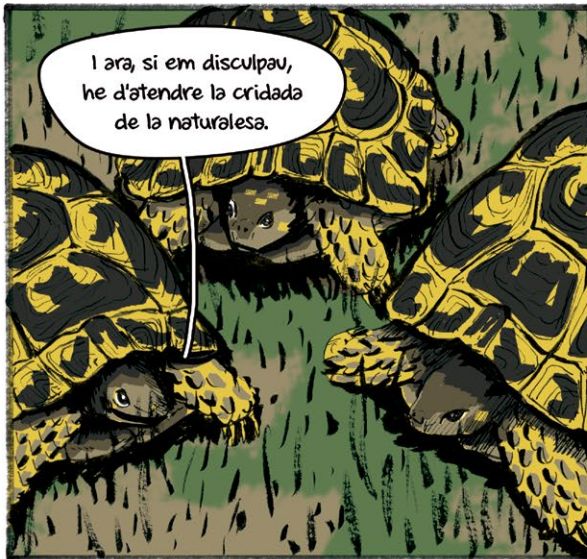

Buf, quina
peresa
d'éssers!

Bé, també he de dir que sembla
que comencen a adonar-se del seu
egoisme i d'haver fet malament les
coses durant tants d'anys...

Perquè si no, avui
no estaria aquí.

I ara, si em disculpau,
he d'atendre la cridada
de la naturalesa.

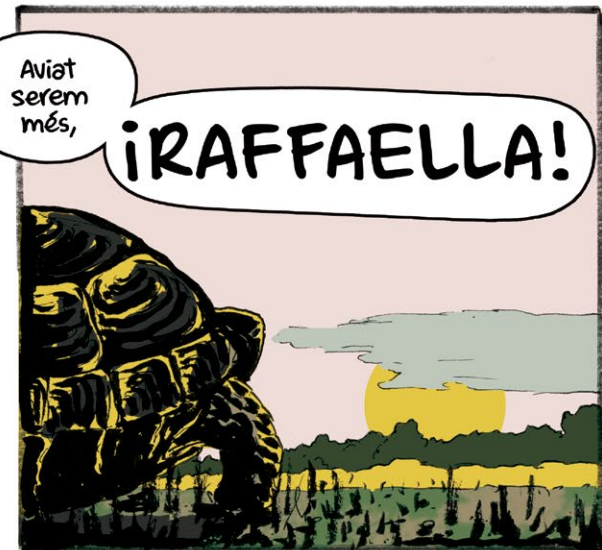

UEP! Number 1 o number 2?

Jà, ja. No, no. Ldb crec que
number 6. Perquè són 6 els
ous que duc aquí dins i ara
mateix vaig a enterrar.

Què guai!

Aviat
serem
més,

¡RAFFAELLA!

Tortuga mora (*Testudo graeca*)

Closca color crema, marró o gris
Potes anteriors amb escates grosses
Pell del coll fosca
Plastró amb tasques fosques irregulars
Taquetes negres a la pell
Cua sense escata doble a l'extrem

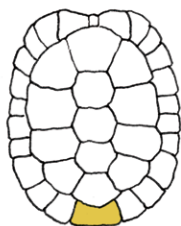
Tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*)

Closca color groc amb taques negres
Potes anteriors amb escates grogues
Pell del coll groguenca
Plastró amb dues bandes negres
Taca groga a cada galta
Cua amb escata doble a l'extrem

Distribució
a Balears

15 - 20 cm
de closca

Tortuga mora

Plastró amb
tasques
irregulars

Placa supracaudal
sencera i esperó
rere cada cuixa

Tortuga mediterrània

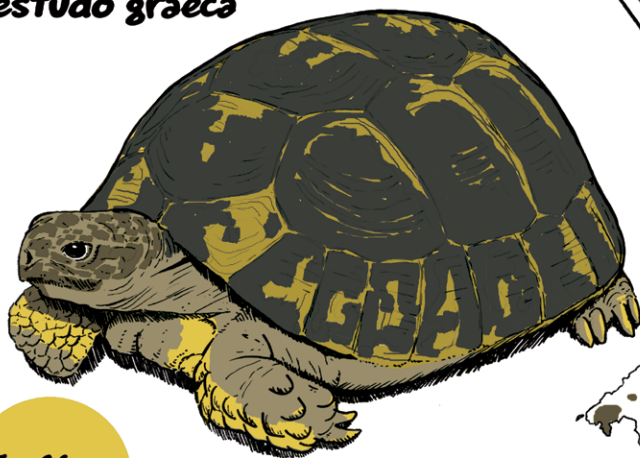

Plastró amb
dues bandes
negres

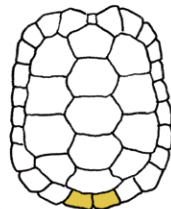
Placa supracaudal
dividida i escata
doble a la cua

Testudo graeca

15 - 26 cm
de closca

Testudo hermanni

Distribució
a Balears

Què fer si trobam un animal ferit o que necessita ajuda?

1. L'hem d'agafar amb cura, protegint-nos les mans amb guants gruixats o amb una tovallola. No hem d'apropar mai els ulls als ocells, especialment aus amb bec i coll llargs.
2. Posar-lo dins una capsa de cartró amb foradets de ventilació i paper de diari en terra. Comprovau que estigui ben tancada.
3. Col·locau la capsa en un lloc tranquil i amb poca calor. Aquestes mesures essencials poden salvar la vida de l'animal.
4. No hem de donar menjar ni aigua a l'animal.
5. Contactau al més aviat possible amb un centre de recuperació que es faci càrrec de l'animal. Contacta amb el

COFIB 971 144 107 / 607 554 055

- 6.- És important que us renteu i desinfecteu les mans després de l'actuació.
- 7.- Disminució de l'estrès. Els animals silvestres sofreixen un elevat nivell d'estrès quan entrem en contacte amb ells. Cada espècie ho demostra d'una manera distinta. Si aquest és prolongat, pot produir immunodepressió. El maneig o contacte serà l'estrictament necessari, en silenci i sempre prenent les mesures d'higiene i de protecció adients (per als animals i per a les persones).

Què fer si ens trobam una tortuga?

1-Cal que identifiquem l'animal; és una tortuga de terra silvestre, marina, d'aigua o una tortuga exòtica? Si no tenim els coneixements per identificar-la podem fer una fotografia i enviar-la per WhatsApp al **Servei de Protecció d'Espècies**:

606 875 244 o al COFIB 607 554 055

- 2- Sospitam que l'animal necessita la nostra ajuda? Ens hem de fixar en si presenta alguna ferida, lesió, algun dany a la closca o algun comportament anòmal. Si no estam segurs podem enviar una foto o vídeo al COFIB.
- 3- Descartada la lesió, hem de valorar si el lloc on l'hem trobat es troba dins la zona de distribució de l'espècie, i si hi ha perills al voltant (carreteres, maquinària agrícola o forestal, zona urbana o a un parc urbà amb cans amollats).

Si la tortuga està sana, no corr cap perill i es troba a la seva zona de distribució natural, hem de deixar a l'animal tranquil a una zona segura.

En el cas de que es trobi una tortuga de terra silvestre, sana, dins la seva àrea de distribució natural, però que pugui tenir **algun perill immediat**, necessitam la vostra ajuda. Els casos més típics són els següents:

- Ajudar la tortuga a creuar una carretera o camí i allunyar-la una mica de la zona.
- Als mesos d'estiu, quan hi ha pocs recursos, o cap, les tortugues es fiquen a jardins, horts, camps de golf, etc. Recomanam treure-les d'aquestes zones i amollar-les a la mateixa àrea però a un ambient més natural.

Si és una espècie exòtica, un animal ferit o malalt, o que es troba allunyat de l'àrea de distribució natural, us demanam que vos poseu en contacte amb el **COFIB** perquè se'n faci càrrec: **971 144 107 o 607 554 055**

Per al transport de l'animal convé ficar-lo a una capsa de cartró amb paper absorbent, tancar la capsa i deixar-la a un lloc amb temperatura no elevada. No s'ha de traslladar amb aigua.

Autor: Miquel Puig- COFIB

Pedro Esparcia (Albacete, 1983). Guionista.

Llicenciat en Ciències de la Informació, Pedro és redactor creatiu i ha treballat a i amb estudis de disseny, agències de publicitat i organitzacions no governamentals. Pretén ser un bon company amb qui poder desenvolupar projectes de comunicació que tinguin un impacte positiu, tant per a la societat com per al medi ambient.

Luis Resines (Madrid, 1975). Dibuixant.

Il·lustrador i dissenyador gràfic, més conegut com a Pelopantón, des de l'any 2010 treballa fomentant la cultura científica i la consciència ecològica. Llicenciat en Belles Arts, ha dibuixat diversos còmics de divulgació científica com "Expedición Malaspina" (2012) i "Oso de Troya" (2015) per al Consell Superior d'Investigacions Científiques, "Quimera" (2018) per al Govern de les Illes Balears i "Aventura Natura: els ecosistemes de les Balears" amb la UIB i el Clúster de còmic de Mallorca (2022).

Consell editorial:

Irene Garneria (Palma, 1972).

Biòloga especialitzada en genètica evolutiva, va començar al laboratori de genètica de la UIB. És una enamorada del còmic i de la novel·la gràfica i admiradora del l'obra del mangaka Osamu Tezuka. Actualment treballa com a tècnica en el Servei de Protecció d'Especies de la Conselleria de Medi Ambient i Territori, on és responsable de la gestió de les tortugues de terra. Voldria que cap tortuga visqués en captivitat.

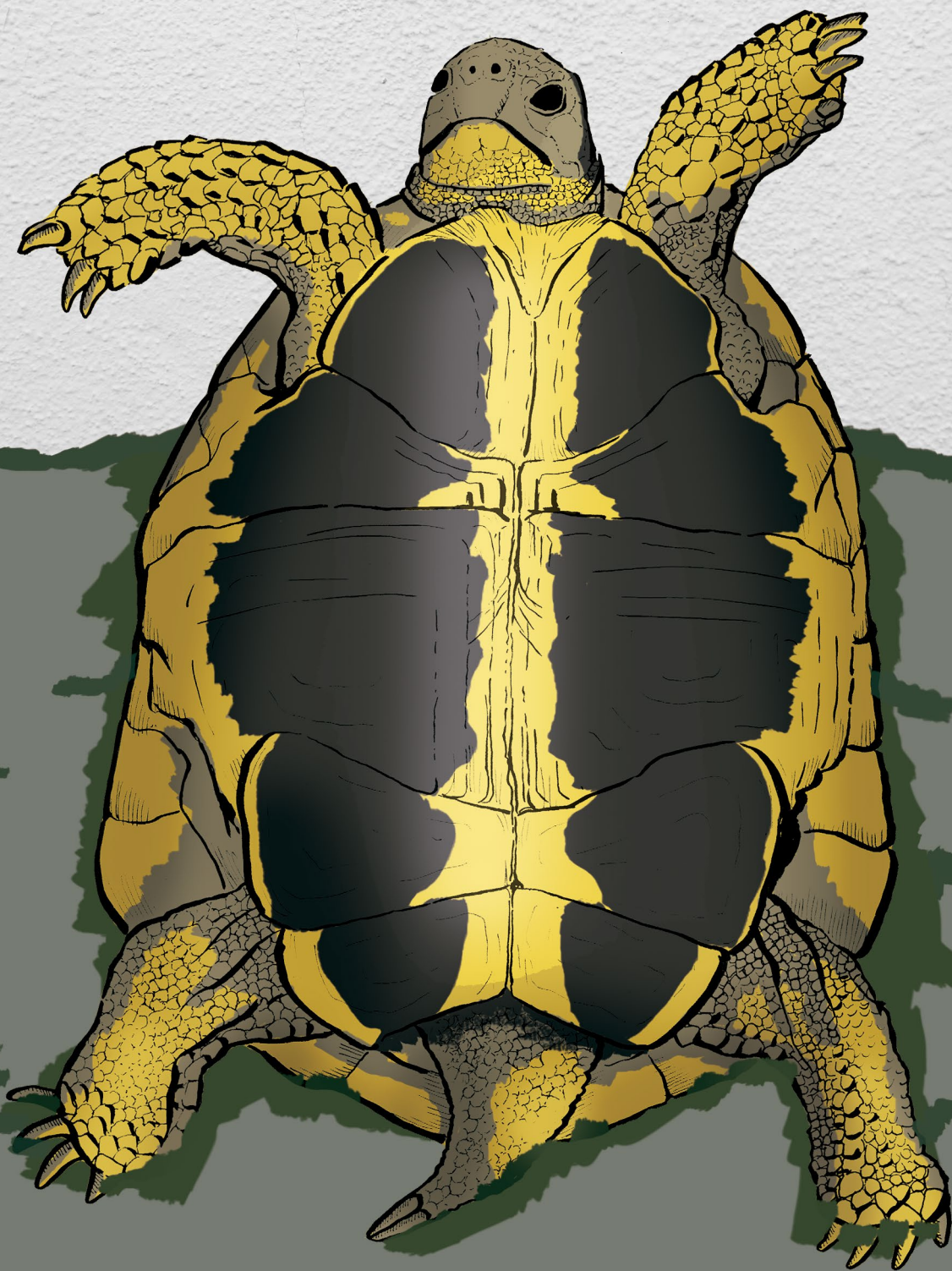
Lucía Latorre (Ourense, 1981).

Coordinadora de projectes de SEO/BirdLife a les Illes Balears des de 2021. Biòloga especialitzada en ecologia. Divideix la seva carrera entre la ciència en l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (CSIC-UIB) i la Universitat de les Illes Balears; i la conservació aplicada amb la Seychelles Islands Foundation i l'associació TAIB (treballam a s'Albufera i les Illes Balears). Des de 2021 dedica la seva passió per la conservació dels ocells i els seus hàbitats amb SEO/BirdLife a les Illes Balears.

Iván Ramos (Palma, 1972).

Es biòleg llicenciat per la UIB i funcionari de la Conselleria de Medi Ambient des de 2004. Va entrar al Servei de Protecció d'Especies, on ha desenvolupat la seva tasca de llavors ençà, en primera instància com a tècnic base i, actualment, com a cap del Servei. Tot i que la seva formació i experiència acadèmica el vinculaven especialment amb l'entomologia aplicada, és un gran amant de totes les formes de vida existents.

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I TERRITORI

Na Raffaella era una tortuga terrestre que, juntament amb els seus familiars i amigues, vivia en llibertat a prop del Cap Blanc. Un dia, com tantes altres tortugues, va ser capturada i condemnada a viure al pati d'una casa. Després de 9 anys de reclusió, l'empatia dels seus captors -increïble però cert- va fer que na Raffaella pogués tornar a gaudir de la vida en llibertat.

SEO BirdLife